

Goed fokresultaat Edelveen

Het fokseizoen op Edelveen is bijzonder goed verlopen. Er zijn heel wat projecten uitgevoerd die het fokresultaat (aantal pups op 21 dagen per gepaarde teef) als eindbeoordeling kenden. De oude teven doen het iets beter dan de jonge teven (6,5 vs 6,2), de dieren in de sheds scoren eveneens iets beter dan de nertsen in de hal (6,5 vs 6,2). Het hele fokbestand van Edelveen telde 1% ongepaarde teven en 4% guste dieren. Per nest zijn op de dag na werpen 6,9 pups geteld, op basis van de 2e telling op 3 weken leeftijd is het fokresultaat 6,3 pups per gepaarde teef.

Ing. Jan de Rond, onderzoeker
Onderzoeksaccommodatie Edelveen te
Ederveen

Inleiding

Het fokresultaat is de uitkomst van de eerste maanden van het jaar betreffende conditioneren, paren, werpen en tellen op 3 weken leeftijd. De weersomstandigheden die dan heersen zijn van belang. Het conditioneren begint na de pelsperiode en kent als 1e richtpunt de paarperiode. Na de paarperiode is de conditie eveneens belangrijk, want gepaarde teven mogen niet afvallen. De ongepaarde teven zijn heel vaak bij een reu geweest en een enkeling, die ongezien gepaard is, krijgt in mei jongen. Het aanhouden van die dieren is geen aanrader. Het gehanteerde paarsysteem geeft ruimte voor verschillende aanpakmethoden, het doel is hetzelfde. Na de dracht volgt de werpperiode, een spannende periode waar de eerste indruk over het aantal pups gemaakt kan worden. Het spannende zit in de risicokans op problemen, want de pups die slechts 1% van het gewicht van de moeder wegen, zijn aan het begin zeker kwetsbaar. Een beperkte uitval in de eerste dagen na werpen is niet bijzonder, alles wat meer is wel. De telling op 3 weken leeftijd is een betrouwbaar gegeven. De periode daarna is zeker niet zonder risico's, maar de pups zijn/liken al veel weerbaarder. Het fokresultaat en de projecten die in de reproductieperiode zijn uitgevoerd staan hieronder vermeld met eerste, vaak nog vroege resultaten.

Fokresultaat Edelveen 2010

Het fokresultaat van alle nertsen, verdeeld naar oude en jonge teven en de locatie in de hal of in de sheds staat in tabel 1. Van de teven zit 45% in de hal en 55% in de sheds. Zowel in de hal als in de sheds is de verhouding OT – JT ongeveer 50%. De tabel toont de reden voor de titel van dit verslag en hoe het tot stand is gekomen. In deze cijfers zijn ook de nertsen uit de vele projecten vermeld en dat heeft hier en daar effect. Het fokresultaat op 21 dagen leeftijd komt zodoende op 6,3 pups per gepaarde teef.

Voeren met de Pilot, op basis van voercurven en Body Score, in aanloopperiode naar paren en tijdens dracht

De curven passen goed, bij het begin van de paarperiode hadden nagenoeg alle teven een BS 2. In de drachtperiode is een groei in de BS gerealiseerd bij een grote meerderheid van de teven. Het gustpercentage bij de groep die met de voercurve gevoerd is, was 4%, de controlegroep scoorde nog beter met 2%. Per nest was het aantal pups gelijk, het fokresultaat van de nertsen die met de voercurven gevoerd zijn was 6,5 en van de controle dieren 6,7. De voercurven gebaseerd op de BS (begin februari en ná de paarperiode) blijken dus praktisch goed toepasbaar.

Het voeroverzicht dat we via de voerleverancier ontvangen, geeft een opvallend beeld. Edelveen voert per dier in januari en februari 10% onder het gemiddelde van de keuken. In maart is het verschil met het gemiddelde 10% hoger en in april 7%. Ons fokresultaat is goed door een goed nestgemiddelde en vooral ook door een laag gustpercentage. Het verdient de moeite om het resultaat met andere bedrijven te vergelijken ten einde een aan te bevelen voercurve te ontwikkelen.

Speeddaten in de 1e paarronde

Dit jaar is dit onderwerp met meer teven (190) uitgevoerd, in zowel de hal als in de sheds. De 1e paarronde voor de jonge teven is na 1 uur afgebroken, zonder dat gecontroleerd is en/of er een nieuwe poging wordt ingezet. Het fokresultaat van deze jonge teven is met 6,2 pup per gepaarde teef gelijk aan het fokresultaat van alle jonge teven op Edelveen. Speeddaten spaart tijd in de paarperiode zonder gevolgen voor het fokresultaat.

Deens Flushsysteem

Het Deens Flushsysteem bestaat uit een beperkte voergift (3 dagen) gevolgd door een ad libitum voergift (4 dagen). Deze manier van flushen wordt in Denemarken voor alle dieren gelijktijdig uitgevoerd, maar daar paren ze jonge en oude teven door elkaar. Wij hebben de jonge teven als zodanig gelijktijdig geflushd tot de eerste paring en hetzelfde geldt voor de eerste paring van de oude teven. Het resultaat was een gelijk aantal jongen per nest, maar een hoger gustpercentage van ruim 7%. Het fokresultaat komt daardoor op 6,1 pup op 21 dagen per gepaarde teef.

Afparing na 1,5 dag

De eisprong volgt ca. 36 – 42 uur na de paring. Bij een afparing door een tweede reu is 75% van de pups van de tweede reu, oftewel er is nog maar 25% van het sperma van de eerste reu actief genoeg. (Mink

Tabel 1: fokresultaat

Worp & Fokresultaat Edelveen 2010				
	Hal		Shed	
	Oude teven	Jonge Teven	Oude teven	Jonge Teven
gust %	3%	7%	2%	4%
worpgrootte: lgb/worp	6,9	6,7	7,1	7,1
fokresultaat: n pups 21 dgn/gep T	6,3	5,9	6,6	6,5

Production, Scientifur, 1985) 90 teven zijn na 1,5 dag afgepaard met een fokresultaat van 6,2. De paringsbereidheid nam met deze tussenpoos af. 60 teven zijn 3 keer gepaard in het afparen met ook 1,5 dag tussen de eerste en laatste paring. Hierbij is dus een extra reu nodig en een extra handeling. Het fokresultaat van deze teven was 7,2 (gust 2%), maar de kleine groep dieren maakt dit niet zondermeer significant verschillend met de andere resultaten.

Invoed op de innesteling? 18 uur licht na de paarperiode

Na de laatste paringen is in 1 shed met tl-verlichting de daglengte verlengd naar 18 uur licht. In deze shed zaten jonge en oude teven en hun fokresultaat was met 3% guste teven en 6,5 pup per gepaarde teef goed, maar niet beter dan de andere nertsen in de sheds.

De invloed van de Body Score, het aantal paringen, pupscore en het aantal spenen zijn in deze projecten niet meegenomen. Die zaken verschillen niet binnen de genoemde projecten. Het zijn de projecten zoals ze zijn ingezet in aanloop naar, in en na de paarperiode en met de genoemde uitkomsten. De gemiddelde uitval tussen werpen en tweede telling was in alle projectgroepen 0,2 tot 0,3 pup per worp. Ook dat aantal is zeer naar tevredenheid, want doorgaans wordt een verlies van 0,5 pup per worp geaccepteerd als normaal.

In de lactatieperiode zijn eveneens een aantal projecten gestart. Tot de tweede telling op 3 weken leeftijd (waarop het fokresultaat gebaseerd wordt) is 1 project wat in dit verband genoemd moet worden:

Voeren met de Pilot met een voercurve naar worpgrootte

In 2009 zijn 5 voercurven voor de lactatieperiode ontwikkeld, allen gebaseerd op het aantal pups per nest. Dit jaar zijn de voercurven getoetst op de praktische toepasbaarheid. Die blijkt goed, we zijn tevreden over de pupgroei en de minimale uitval en ook de relatief beperkte tijd die nodig is om de Pilot zo te laten werken. Op de dag na werpen is het nest gecontroleerd en zijn de pups geteld. Iedere dag zijn na de telling alle nieuwe nesten ingevoerd en voorzien van een curve, passende bij de worpgrootte. Het invoeren gaat snel, 250 nesten per uur. In de eerste weken van de lactatieperiode kost het controleren en corrigeren van de voerportie op Edelveen 3 x een half uur per week. Er is weinig gecorrigeerd wat betekent dat de curve goed past. Na de tweede telling is daar waar het nodig was de curve verandert naar een lager aantal pups. Er is steeds maar 1 x per dag gevoerd.

Het moment van voeren onder op het nachthok is het moment dat we 2 x per dag voeren, omdat we willen dat de teef ook op de ren voer kan opnemen, vooral voor zichzelf. We voeren 150 gram op de ren en de rest op het nachthok, ook dit is met de Pilot mogelijk. In de praktijk voeren we eerst op het nachthok en daarna op de ren, anders brengt de teef nog al het voer van de ren bij de pups.

Discussie

We zijn zeer tevreden over het behaalde fokresultaat van Edelveen in

2010. De omstandigheid die we niet in handen hebben betreft het weer. Dat is ieder jaar anders maar dit jaar toch twee bijzondere perioden:

- een winter met veel dagen met vorst en sneeuw, waardoor het conditioneren redelijk makkelijk is gegaan
 - toch hierbij de opmerking hoe sommige dieren zich nauwelijks laten sturen. Hele dunne teven hebben al vanaf januari 200 gram of meer ontvangen en opgegeten maar meer dan een BS 2 bereiken ze niet. Hele dikke dieren, die enkele die er begin januari nog waren, hebben 130 gram per dag ontvangen (wat snel weg was), maar begin maart was BS 3 het laagst haalbare.
- Een fris voorjaar met een koude meimaand, de koudste sinds 1996. Dat een hittegolf tot problemen leidt is een ieder bekend en met cijfers onderschreven. Dat een koude meimaand een beter resultaat geeft is hiermee niet bevestigd, slecht is het zeker niet. De teef heeft 1 favoriete plaats en dat is op het nest, bij de pups, om ze verzorgen.

Het lage gustpercentage wil je meestal aan de conditie en de conditie ontwikkeling van de dieren wijten. Misschien is ook hier het weer mede bepalend, het effect van de BS ontwikkeling heeft Edelveen al diverse keren aangetoond. In dat licht is de vergelijking met de voergemiddelde van de voerkeuken interessant, maar iedere farm heeft haar eigen type dieren. Het opvallende in dit aspect zijn zowel de beperkte giften in januari en februari als de hogere voergift in april, in de drachtperiode. De groei in BS is daarin een must in relatie met het lage gustpercentage. De voercurven die gebaseerd zijn op de gescoorde BS hebben tot een prima fokresultaat geleid.

De varianten op het paarsysteem (speeddaten, 1,5 tussen afparing) en de vóór en na behandeling (Deens flushsysteem en 18 uur licht) geven resultaten die al dan niet bruikbaar zijn. Het geeft ons weer meer inzicht over deze onderwerpen en dat vult de kennisbron die Edelveen heet.

De beperkte uitval tussen de eerste en tweede telling is opmerkelijk en mogelijk toch een relatie met de koude meimaand. Het lijkt dat we de laatste jaren iets meer dood geboren pups tellen, 0,65 pup per worp. Maar het schommelt al jaren tussen 0,5 en 0,7 pup per worp. Bij biggen en kuikens is het een feit dat de zwakste beestjes na geboorte uitvallen en is de discussie of men moet streven naar meer geboren worden of naar meer vitaliteit. Een uitval van 0,3 ten opzichte van 0,5 is een groter verschil en we hebben er geen duidelijke verklaring voor. We zijn er blij mee. De voercurven die we in de lactatie aan ieder nest koppelen hebben goed gefunctioneerd, ook dat is een nieuwe stap in het werken met een automatisch voedersysteem.

Een goed fokresultaat begint met een goed aantal pups per nest en de omstandigheden die daarbij helpen hebben we goeddeels zelf in handen. De details van hier genoemde projecten worden later in een artikel beschreven. Ze hebben allen bijgedragen aan het fokresultaat op Edelveen in 2010.

Dit onderzoek is uitgevoerd met subsidie van het Productschap Pluimvee en Eieren (PPE).